

Nálezy ježka západního (*Erinaceus europaeus*) na jihovýchodní MoravěThe records of the Western hedgehog (*Erinaceus europaeus*) in southeastern MoraviaDavid HORAL¹, Petr HORÁK² & Bohumil JAGOŠ³

¹ Agentura ochrany přírody a krajiny – detašované pracoviště Brno, Lidická 25/27, 657 20 Brno, Česko; horal@brno.nature.cz

² bří Sousedíků 1081, 760 01 Zlín, horak@falconia.cz

³ Správa CHKO Bílé Karpaty, Nádražní 318, 763 26 Luhačovice, jagos@bilekarpaty.cz

došlo 24. 10. 2003

Abstract. The article reports on recent records of the Western hedgehog (*Erinaceus europaeus*) situated apart from its so far known range, at its easternmost edge in southeastern Moravia. The carrion of the Western hedgehog was found on 16 April 2003, in the floodplain forest in the area of the confluence of the Morava and Dyje Rivers (Soutok game reserve, the municipality of the town of Lanžhot, Břeclav District, South Moravia county, 7367 square of the Central-European KFME mapping grid, altitude 150 m, ca. 1 km apart from the border with Slovakia). This is the first record of this species not only for Soutok area but for the whole Břeclav district and probably for the whole alluvium of the lower Morava and Dyje Rivers. During 1995–2002, four records of the Western Hedgehog were noticed in the Bílé Karpaty Hills, very near the border (400 m to 4.5 km) between the Czech Republic and Slovakia (relevant squares: 7073, 7169 and 7171). These are the first published records of the species within this orographical unit and they might suggest the species' range may reach to the territory of Slovakia as well.

Východní hranice rozšíření ježka západního (*Erinaceus europaeus*) proobíhá v Evropě od Švédska (ve Finsku byl druh introdukován) přes západní Polsko, východní Moravu, střední a západní Rakousko, západní Slovinsko a Itálii (LAPINI 1999). Moravou vede dosud známá východní hranice od severozápadního podhůří Moravskoslezských Beskyd a Štramberka přes Bartošovice, Ostravsko (Svinov) a dále k jihu přes Laštany, Kopeček u Olomouce, Grygov, Hostěnice, Brno a Damnice k rybníku Nesyt u Sedlece (ANDĚRA 2000). Údaj od rybníka Nesyt (PELIKÁN & HODKOVÁ 1977) byl ovšem založen pouze na nálezů ježčího trusu, který byl autory přiřazen ježku západnímu, a ŘEHÁKEM et al. (2002) nebyl akceptován. Z oblasti Soutoku (soutok Moravy a Dyje) není tento druh uváděn (ŘEHÁK et al. 2002). Nejbližší nálezy tohoto druhu vůči Soutoku jsou tedy lokalizovány u Damnic (okres Znojmo, kvadrát 7064 síťového mapování organismů ČR, 1966; I. KOŽENÁ in ANDĚRA 2002) a dále v národním parku Podyjí – celkem tři nálezy v kvadrátech 7161 a 7162 v letech 1992–1995 (REITER et al. 1997). Ani na přilehlém rakouském břehu v aluvii řek Moravy a Dyje nebyl ježek západní dosud zjištěn, nejbližší výskyt je znám z okolí Hardeggu na rakouské straně kaňonu Podyjí (NP Thayatal) a dále z údolí řeky Kamp (Kamptal) v západním Weinviertelu (SPITZENBERGER 2001). Podobně nebyl dosud publikován žádný nález ježka západního ani z oblasti Bílých Karpat. Nejbližše lokalizovaný údaj ze čtverce 6970 (Uherské Hradiště, Polešovice), citovaný v práci ANDĚRA (2000), se ve skutečnosti vztahuje k ježkovi východnímu (*Erinaceus concolor*) (cf. KOUTNÝ et al. 1998). Ježek západní není uváděn ani ze slovenské strany Bílých Karpat, ani odjinud ze Slovenska (viz např. FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ & HANÁK 1965, SLÁDEK & MOŠANSKÝ 1985). Na území Slovenska nebyl dosud zjištěn ani v rámci probíhajícího faunistického mapování savců (J. KRIŠTOFÍK, in litt.).

Proto nás velmi překvapil nález kadáveru ježka v pokročilém stupni rozkladu, který jsme (D. HORAL & P. HORÁK) učinili dne 16. 4. 2003 a který jsme podle vnějších znaků přisoudili ježku západnímu. Podle pořízených fotografií později determinaci jednoznačně potvrdil M. ANDĚRA (A. REITER, in litt.). Místem nálezu byla křižovatka dvou lesních alejí uprostřed souvislého komplexu starých porostů lužního lesa (převažující dřeviny dub, jasan, stáří 110–140 let) poblíž ruiny lesní chatky Pytlácká bouda (“Raušicbúda”), 1,6 km severoseverovýchodně od soutoku Moravy s Dyjí (k.ú. Lanžhot, okres Břeclav, kvadrát 7367, nadmořská výška 150 m n. m.). Dokladové fotografie jsou uloženy u autorů.

Jedná se o první nález tohoto druhu nejen v oblasti Soutoku, ale i na celém okrese Břeclav a pravděpodobně i v celém území aluvia dolních toků řek Moravy a Dyje.

Ovšem v oblasti Bílých Karpat jsme za období 1995–2002 shromáždili celkem čtyři údaje o výskytu ježka západního, týkající se tří mapovacích kvadrátů.

7073 – 1995 (bez přesnějšího datování), 1 ex., Žitková-Doliny (bez přesnější lokalizace), okres Uherské Hradiště, 600 m n. m.; P. WOLF (in kartotéka Správy CHKO Bílé Karpaty).

7169 – 24. 5. 1996, 1 ex., v lese asi 1 km JV od osady Mlýnky, úpatí vrchu Mandát 425 m n. m. (k. ú. Radějov), okres Hodonín, 350 m n. m.; leg. B. JAGOŠ.

7171 – 1. 6. 2002, 1 ex. přejetý na silnici, Suchovské Mlýny, pod NPR Jazevčí, okres Hodonín, 340 m n. m.; 2. 6. 2002, 1 ex. přejetý na silnici, Suchovské Mlýny, osada Čerešnický mlýn (asi 2,5 km od předchozího nálezu), okres Hodonín, 350 m n. m.; leg. D. HORAL, P. BÜRGER & P. VOLF.

Jedná se nejen o první (alespoň nám dosud známé) publikované údaje o ježku západním v Bílých Karpatech, ale zároveň je na všech čtyřech nálezech zajímavé, že byly učiněny v bezprostřední blízkosti hranic se Slovenskem (v jednotlivých případech: 1 km, 400 m, 4,5 km a 3,5 km. Nelze tedy vyloučit ani budoucí nálezy tohoto druhu na slovenské straně pohoří. Výše popisovaný nález ze Soutoku sice leží od slovenské hranice rovněž pouhý 1 km, zde ale tvoří přirozenou hranici řeka Morava, pro ježka zřejmě hůře překonatelná.

Nálezy z obou oblastí (niva dolní Moravy a Bílé Karpaty) by mohly jednak naznačovat možné šíření ježka západního východním směrem, jednak by mohly poukázat na alespoň do jisté míry nedostatečnou prozkoumanost teriofauny pohraniční oblasti České a Slovenské republiky a být tak současně určitým impulsem k dalším faunistickým výzkumům.

LITERATURA

- ANDĚRA M., 2000: *Atlas rozšíření savců v České republice. Předběžná verze. Díl III.: Hmyzožravci – Insectivora*. Národní muzeum, Praha, 108 pp.
- FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ Z. & HANÁK V., 1965: *Stavovce Slovenska IV. Cicavce*. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, 336 pp.
- LAPINI L., 1999: *Erinaceus europaeus* Linnaeus 1758. Pp.: 38–39. In: MITCHELL-JONES A. J., AMORI G., BOGDANOWICZ W., KRÝŠTUFEK B., REIJNDERS P. J. H., SPITZENBERGER F., STUBBE M., THISSEN J. B. M., VOHRALÍK V. & ZIMA J. (eds.): *The Atlas of European Mammals*. Academic Press, London, San Diego, 484 pp.
- KOUTNÝ P., MÁLKOVÁ I. & VLAŠÍN M., 1998: Mapování savců ve vybraných čtvrcích jižní Moravy. *Sbor. Přírodověd. Klubu v Uherském Hradišti*, **3**: 125–138.
- PELIKÁN J. & HODKOVÁ Z., 1977: On the ecology of mammals on Nesyt fishpond during a spell of extreme drought. *Folia Zool.*, **26**: 99–113.
- REITER A., HANÁK V., BENDA P. & OBUCH J., 1997: Savci Národního parku Podyjí. *Lynx, n. s.*, **28**: 5–141.
- ŘEHÁK Z., LUČENIČOVÁ Š. & NESVADBOVÁ J., 2002: Mammalia: Insectivora & Rodentia. In: ŘEHÁK Z., GAISLER J. & CHYTL J. (eds.): Vertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. *Folia Fac. Sci. Natur. Univ. Purkynianae, Biologia*, **106**: 121–137.
- SLÁDEK J. & MOŠANSKÝ A., 1985: *Cicavce okolo nás*. Osveta, Martin, 286 pp.
- SPITZENBERGER F. (ed.), 2001: *Die Säugetierfauna Österreichs*. Grüne Reihe des Bundesministeriums für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft, Band 13, Graz, 895 pp + CD-ROM.